DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103
LV. Rugpiūtis — August 28, 1970 Nr. 65
TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LIETUVOS KARALIŲ BYLA...

(Atkelta iš 3 psl.)

tinimai, kad lenkai pavogė Vytauto karališką vainiką, yra teisingi. Kaip galima paneigti Vytautui Didžiajam Lietuvos karaliaus titulą, kada jis buvo nuo 1392 metų suverenus Lietuvos valdovas, pačios Lietuvos buvo paskelbtas Lietuvos karaliumi ir imperatoriaus Zigmanto buvo apdovanotas jis ir jo žmona Lietuvos karališkais vainikais? Tik lenkų raštinės ir raštininkai jam vožė magnus dux titulus, gi lietuviams jis buvo suverenus Lietuvos valdovas -- karalius.

Švitrigaila, po Vytauto mirties paskelbtas Lietuvos valdovu, jau kitą dieną siunčia pas Vokiečių imperatorių Zigmantą savo teisininką Rotą pareikšti impeatoriui, kad jis nuoširdžiai dėkojąs už suteiką paramą, kai jis viešėjęs jo rūmuose, ir siūląs bendros pagalbos sąjungą. Jeigu impeatorius jam atsiųstų Vytautui skirtą karališkąjį vainiką, noromis jį priimtų ir būtų visad už jį dėkingas. Zigmantas greitai davė palankų atsakymą, pažadėdamas jam atsiųsti karališkąjį vainiką. Ir vėliau, kada paślijo Švitrigailos reikalai Lietuvoje, imperatorius Zigmantas jį užstojo. Imperatorius iškėlė jo reikalą tuo laiku Šveicarijoje, Bazelyje, vykusiame bažnytiniame suvažiavime (1431-1449), apskundė Jogailą ir reikalavo grąžinti Švitrigailai valdžią Lietuvoje. Bazelio susirinkimas patarė Jogailai susitaikinti su Švitrigaila. O imperatorius Zigmantas pats žadėjo atvykti į Lietuvą ir Vilniuje vainikuoti Švitrigailą Lietuvos karliumi (Dr. V. Sruogienė, Liet. Istr., psl. 281). Dr. J. Balys kalba taip: "Kai po Vytauto mirties Švitrigaila nutraukė uniją su Lenkija, jis buvo 1430 m. lapkr. 7 d. Vilniuje iškilmingai vainikuotas senelio Gedimino mitra (kepure), todėl jis pretendavo į Lietuvos karaliaus titulą. Jį galima laikyti paskutiniuoju Lietuvos karaliumi". (Margutis, lapkričio 1962).

Ir Lietuvos valdovas Žygimantas Kęstutaitis 1437 m. kreipėsi į Vokiečių imperatorių Albrechtą, Zigmanto įpėdinį, lenkų priešininką, pareikšdamas, kad Lietuvos priklausomybė nuo lenkų karaliaus esanti tik prasimanymas: kiek tik žmonės gali atsiminti Lietuva niekad nebuvusi jokios kitos valstybės valdžioje. Jis pats gavęs valdžią Lietuvoje iš Dievo -- paveldėjęs po savo brolio mirties. Ir Žygimantui toliau vesti savarankišką politiką ir mėginimą siekti karaliaus vainiko -- sutrukdė jo greita mirtis. Todėl Švitrigailą gal nereikėtų laikyti paskutiniuoju Lietuvos karaliumi.

Nors po Žygimanto Kęstutaičio mirties Lietuva rinkosi savo valdovus iš tos pačios Jogailaičių dinastijos, kaip ir Lenkija, bet savo valstybinio savarankiškumo neprarado. Net ir po Liublino unijos Lietuva savo valstybinį skirtingumą ir suverenumą išlaikė. Turėdami bendrus su lenkais valdovus, vainikuotus Lenkijos karaliais, ir lietuviai juos vadindavo karaliais, nors pagal oficialią to laiko terminologiją jie skaitėsi Lietuvos did. kunigaikščiais. Sakysime, Albr. St. Radvila, Lietuvos vicekancleris ir kancleris XVII a. pirmoje pusėje, savo atsiminimo vienoje vietoje sako: "Mes penki Radvilos aplankėme karalių", nesako, kad aplankėme Lietuvos did. kunigaikštį. Tuo laiku bendro Lietuvos ir Lenkijos valdovo aukščiausias titulas buvo karalius, tai ir abiejų kraštų žmonės tuo valdovo aukštesniu titulu jį ir vadindavo.

Nors daug atgimstančios lietuvių tautos istorikų buvo padaryta, daug klausimų išaiškinta, mūsų istorija atkuriama, atitaisoma. Lietuvos istorijai daugybė medžiagos sukaupta Lietuvių Enciklopedijoje kad ir labai suglaustai, todėl tikėtina, kad istorikų rankraščiuose yra dar daugiau tos istorinės medžiagos pasilikę. Tai atliktas didelis mūsų istorikų darbas. Bet dar daug lieka ir liks neaiškumų ir nesutarimų, rašant mūsų istoriją. Lietuvos valdovų titulo klausimas spręstinas dabar, skubiai, kada norima Lietuvos istoriją pristatyti vakarietiškam pasauliui. Mūsų senieji valdovai prisistatydavo svetimiesiems suprantama kalba taip, kad jie būtų tinkamai suprasti, kas jie yra, kad jie yra visos Lietuvos, didelės valstybės, suverenūs valdovai, todėl jie ir vadinosi: REX, KONIG, BASILEUS. Neprivalėtumėm ir mes juos nužeminti kunigaikščiais ir princais. Vadindami juos karaliais ar kingais, man rodosi, nė kiek nenusidėtumėm istorinei tiesai. Daug turime pavyzdžių. kad ir nekrikščionis, ir nepatepti jokiais šv. aliejais suverenūs valdovai vadinosi ir buvo vadinami titulais reiškiančiais karalių. Be to, kada popiežius, lenkų paveiktas, uždraudė vyskupams vainikuoti Vytautą, imperatorius Zigmantas nurodė Vytautui eilę pavyzdžių, kur krikščionių karaliai atlieka vainikavimąsi be vyskupo patepimo. Lietuva gi turėjo poiežiaus Inocento VI pripažintą jos valdovui karaliaus titulą ir Lietuvai -- karalystės. Ir vėliau Lietuvos valdovai dažnai vadinosi ir buvo vadinami karaliais ir Lietuva -- karalyste. Vytautas, kada Lenkai, vadovaujami vysk. Z. Olešnickio, ėmė žeminti Lietuvą ir jos valdovą Vytautą, pasiryžo dar kartą vainikuotis jam pasiūlytu imperatoriaus Lietuvos karališku vainiku, kad lenkai negautų progos žeminti Lietuvos ir jos valdovo. Jį sekė Švitrigaila ir Žygimantas.

(Galas)

BOTANIKO K. REGELIO NETEKUS

Pasiekė liūdna žinia, kad gegužės 22 d. Zueriche Šveicarijoje mirė botanikas - mokslininkas Konstantinas Regelis (Regel). Velionis buvo gimęs 1890 m. VIII 10 d. Petrapilyje. 1912 m. baigė Petrapilio universitetą. Filosofijos dr. laipsnį įsigijo Wuerzburgo universitete 1921 m. 1922-40 m. Lietuvos univ. (nuo 1930 m. Vytauto Didžiojo) ordinarinis profesorius ir nuo 1923 m. jo įkurto Botanikos sodo vedėjas. Dėl sovietinės rusų okupacijos 1940 m. pasitraukė iš Lietuvos. 1943-44 m. vėl Lietuvoje dirbo mokslinį darbą. Palikęs Lietuvą dirbo mokslinį darbą Graze, 1952-55 m. buvo Bagdado univ. prof. ir botanikos skyriaus vedėjas, 1956 m. svečias prof. Istambule, nuo 1962 m. Izmiro univ. prof. ir Augalų sistematikos instituto vedėjas.

Pastaruoju laiku gyveno Graze.

Regelis tyrinėjo Lietuvos ir kitų kraštų augaliją. Parašė daugiau kaip 200 straipsnių bei mokslo darbų. Lietuvoje išleista jo Vadovėlis augalams rinkti ir kolekcijoms iš botanikos daryti 1925 m., Augalų sistematikos vadovėlis 1934 ir 1936 m. Augalų sistematika I 1935, II 1941 m.; be to daug atspaudų. Iš daugelio jo straipsnių ir mokslo darbų apie Lietuvos augaliją paminėtina Uber Litauische Wiesen I-III (Zurich 1925, 1936, 1943) Lietuvos paskirstymas į augalų geografines dalis (Kosmos 8-12 1930), Javai iš Lietuvos piliakalnių (Kosmos 1930), Botanškas šieno analizis ir Lietuvos pievos (Kosmos 1931), Fontes florae lituanae I-VI (Vytauto Didžiojo Universiteto Mat.-Gamtos Fakulteto Darbai 1931-38) ir VII (Vilniaus Universiteto Mat. - Gamtos Fakulteto Darbai I 1942), Bibliographia botanica lituana (VDU Mat.-Gamtos Fak. Darbai 1932), Pflanzengeographische Skizze von Litauen (Berlin - Dahlem 1933), J. Jundzilos kelionė per Žemaitiją (Gamta 1936), Halofitų pievos Lietuvoje (Kosmos 1940), Technikiniai augalai Lietuvoje (1940), Uber die Vegetation der Sandboden bei Kauen (Halle 1944), Pflanzensoziologische Streifzuge durch Litauen I-III (Stuttgart 1949 ir 1952 m.), Pflanzengeographie von Litauen (rankraštyje 500 psl.). Daug jo straipsnių yra Lietuviškojoje Enciklopedijoje ir Lietuvių Enciklopedijoje. Būdamas Botanikos sodo vedėju, redagavo Vytauto Didžiojo Universiteto Botanikos Sodo Raštus (Scripta horti botanici Vytauti Magni). Regelis buvo daugelio mokslo draugijų nariu -- Sao Paulo univ. narys korespondentas, International Commission for Plant Raw Materials pirm. ir jos organo Materia Vegetabiles redaktoriumi. Lietuvoje Botaninės terminologijos komisijos ir Botanikos žodyno komisijos narys, nuolatinis Lietuvių-šveicarų draugijos narys, 1938 m. v. pirmininkas, be to atstovavo Lietuvai įvairiuose botanikų suvažiavimuose.

Regelis, galima sakyti, visą gyvenimą skyrė botanikai bei jos mokslo šakoms. Jis šalia savo tėvo (Eduard Regel 1815-1892) paliko didį įnašą daugelio kraštų augalų sistematikos taip pat geografijos, sociologijos ir taikomosios botanikos srityse. Šio įnašo didžiausią dalį yra pavel dėjusi Lietuva, kuriai velionis tarnavo arti 20 metų.

Be gausios literatūros Regelis savo surinktais augalais ne maža dalimi yra papildęs Lietuvos augalų herbarą, kuris anuo met sudarė apie 16,000 lapų ir daugiau kaip 70,000 svetimšalių augalų. Jo įsteigtas ir vadovautas Aukštojo Fredoj prie Kauno Vytauto Didžiojo Universiteto botanikos sodas, apimąs 76 ha ploto ir telkiąs gausų kiekį įvairiausių svetimšalių augalų, svarbus ne tik augalų aklimatizavimui bei kitiems tyrimams, bet ir plačiais ryšiais susietas su kitų kraštų botanikos sodais, garsina mūsų botanikos mokslo pasiekimus. Savo keliu, skaitlingų ekskursijų lankomas, ugdo visuomenės, ypač jaunimo, meilę gamtos grožiui, kartu teikiant žinių apie plataus pasaulio augalus.

Jaunesnieji botanikai, paveldėję didį Regelio palikimą, sekmingiau ir lengviau pajėgs kelti ir ugdyti botanikos mokslą Lietuvoje.

J. Rkt.

J. GRAUDA

Apie užburtą ratą

Ratas, arba geometrijoje, apskritimas, yra linija, kuri neturi galų.

Linijos galai sueina, susilieja, ir neįmanoma rasti nei pradžios nei galo, kad ir turėtumei matematikos daktaro laipsnį.

Užburtos ekonominės linijos pradžių ir pabaigų negalima rasti Tarybinėje Rusijoje. Joks ekonomijos daktaras nesugeba atrasti pradžios ir pabaigos linijos, kurią vadina socialistinio gerbūvio kūrybos vardu.

Mums teko sekti spaudą ir interwijuoti žinovus. Tačiau nieko patenkinamo neatradome. Patiekiame, tad, jums faktus ir pareiškimus tokius, kokius gavome.

Jakutske, Sibirijos mieste, kolūkiečiai privačiai augina daržoves, ir už pasakiškas kainas parduoda juodoje rinkoje. Kolūkyje augintomis daržovėmis šeria savo gyvulius...

Riazanė-Maskva geležinkelio linijoje krovikai sistematingai išplėšia iš vagonų sviestą, degtinę ir skanumynus, skirtus raudonosios sostinės gyventojams...

Rostove mėsos kombinato darbininkai tonomis išneša produktus ir parduoda juodoje rinkoje...

Kauno maisto kombinate, tebeturinčiame buržuazinės gadynės pavadinimą, MAISTAS, skaitoma normalu nurašyti 10% gamybos "nenumatytom išlaidom". Nuo tų 10% nenumatytų išlaidų darbininkai atiduoda 10% kyšiais sargams, kad galėtų išnešti pro vartus savo pusryčių dėžutėse...

Kodėl taip yra?

Žinovai atsakė: kaip gi kitaip gintis nuo bado? Atlyginimai yra tokie, kad dorybių demonstravimas būtų masinė savižudystė badu. Žmonės nori gyventi nori sulaukti šviesių buržuazinių dienų, todėl eina į konfliktą su socialistine gamybos sistema.

Leonidas Brežnevas neseniai ėmė ir prabilo tomis skaudžiomis temomis. Jis nekalbėjo apie tai, kaip pagerinti dirbančiųjų ekonominę padėtį. Leonidas kalbėjo apie tai, kaip sekmingiau gaudyti "kapitalistine indoktrinacija užkrėstą antisocialinį elementą". Paneigdamas teisę į savivališką savo produkto nusavinimą iš nusavintojų kontrolės, Brežnevas, net nepastebėjo, kad mėsos kombinato darbininko atlyginimas yra tolygus mėnesiui tik vieno gero kumpio kainai... (Todėl darbininkas ir išneša kitą kumpį, dėl to rizikuodamas kalėjimu).

Užburto rato linija atsiranda tuoj pat, vos paliečiame ideologinį socialistinės gamybos pamatą.

Pusamžiui praėjus žmonės tebeturi kapitalistinių plėšrių pasaulėžiūrų instinktus. Tie instinktai stovi skersai kelio į absoliutų socialistinės gamybos pranašumą prieš kapitalistinę. Bet kaip pralenkti kapitalizmą, kada socializme įsiveisė kapitalistinės tendencijos: vogti produktus?

Todėl: kol gamintojai vogs produktus, nėra galimybės įrodyti, kad socialistinė gamyba pralenkia kapitalistinę gamybą. Kol nėra pranašumo, darbininkai negali būti atlyginami taip, kai jie atlyginami kapitalistinėje santvarkoje. Kol jie nėra pakankamai atlyginami, jie vogs. Kol jie vogs, negali būti gamybos pertekliaus. Kol nėra gamybos pertekliaus negali būti gerų atlyginimų. Kol nėra gerų atlyginimų... etc. etc.

Jeigu paklaustų Antano Sniečkaus: kas kaltas? Vyras nemirktelėjęs atsakytų: buržuaziniai nacionalistai ir tautos atplaišos užsienyje. Bet Leonidas mūsų Antano neklausė ir savo kalbos apie "kapitalistine indoktrinacija užkrėstų antisocialinių elementų preventizaciją" neužbaigė tikromis išvadomis.

Tikrai, čia nė daktaras Bimba nepajėgs atsukti tokį susisukusį mazgą. Ratas arba apskritimas galų neturi.